השמן בחושבניה תלת מאה ושיתין וארבעה

ואמר 6רמי בר אבא כתיב אברם וכתיב

אברהם בתחלה המליכו הקב"ה על מאתים

וארבעים ושלשה אברים ולבסוף המליכו

על מאתים וארבעים ושמונה אברים אלו הן

שתי עינים ושתי אזנים וראש הגוייה ואמר

רמי בר אבא מאי דכתי' יעיר קטנה ואנשים סרמי בר אבא

וגו' עיר קטנה זה הגוף ואנשים בה מעט אלו

אברים ובא אליה מלך גדול וסבב אותה זה

יצר הרע ובנה עליה ים מצודים וחרמים אלו

עונות ומצא בה איש מסכן וחכם זה יצר

מוב ומלט הוא את העיר בחכמתו זו תשובה

ומעשים מובים ואדם לא זכר את האיש

המסכן ההוא דבשעת יצר הרע לית

דמדכר ליה ליצ"ם 2החכמה תעוז לחכם

מעשרה שלימים החכמה תעוז לחכם זו

שליטים מעשרה שליטים מעשרה שליטים

שתי עינים ושתי אזנים ושתי ידים ושתי

רגלים וראש הגוייה ופה אמר רבי זכריה

משום רבי ישמעאל ביקש הקב"ה לְהוצִיא

כהונה משם שנאמר יוהוא כהן לאל עליון

כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום

בע"ין, ב) [ל"ל רבי אמי

וכ"ה בע"י], ג) [מלודים גדולים אלו עונות ומלא בה

איש מסכן חכם כל"ל. רש"ש] , ד) [בע"י הגי

לברכת רבו לפיכד הוליחה

ח., ו) ןמגילה שם ב"ב מ:

לקמן לג. מח:], ז) [לקמן

ו. (יד) עיר קטנה

ַואַנְשִׁים בָּה מְעָט

נדרים הלכה ג לאוין רמב טוש״ע מימן רכא סעיף א:

מוסף רש"י

וסבב אותה זה יצר הרע. שכל אבריו מרגישים הכהונה ומלכות להיות בניך יורשים את שם אבי אבין הכהונה והמלכות שניתנו לו (תהלים קי ד).

הדרן עלך ארבעה נדרים איז ביז המודר הנאה.

מודר הנסה חמור ממודר מסכל (מגילה ח.). אלא דריסת הרגל. שהמודר וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. מותר להשחיל מאכל, ודוקא למודר במקום שחין משכירין כיולא אבל במקום שמשכירין כיולא בהן תנן בהדיא (לקמן לג.) דאסור, דכל שאם לא ההנהו זה היה מחסר בה פרוטה, הנאת מאכל היא. שהרי האמת מחכנ הימ, שהיר ראויה אותה פרוטה לקנות בה מאכל (מגילה ח.). ויתור אסור במודר יונה אטור במודר הגאה. דבר שהיה מוומר לכל אדם ואינו מקפיד עליו (שם) כגון בעה"ב שמודר הנאה מחנוני ושלח לו בעה"ב פרוטה לחנוני להנות ממנו מאה אגוזים בפרוטה, והוסיף לו חנוני יתירה אמור בנוה"ב באומו וימור שהוסיף לו החנוני, דמתנה ואע"פ שלשאר לוקחים נמי הוסיף כמו כן, ומיהו רבנן שרו דמ"מ בשביל המקח הוא מוסיף לזה על החשבון הקלוב לפרוטה, שאילו לא היה לוקח ממנו בדמים לא היה נותו לו חנוני לבעה"ב כלום

תוספות

שתי עינים וכ' אזנים האבר שנימול ושמע וראה ושלט בעיניו ואוניו שהמצות

יהאזנים כדכתיב (דברים כט)

ולא נמן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה אבל הכא לא קחשיב לב דהא כתיב (נממיה ט) ומנאת את לבבו נאמן לפניך וכרות עמו הברית ונדר על המילה אלמא קודם המילה היה כבר לבו שלם לשמים: לרוציא בהוגה משב. מימה דאברהם נמי היה מזרעו של שם וי"ל דמכל בניו של שם קאמר ולבסוף ניטל משאר בניו וניתנה לאברהם לבדו א"ינ י"ל לפי שלא היה בכור בכל בניו ולא היה לו לירש הכהונה מן הדין אלא דוקא הבכור:

לפרד מייל לפי שנת היא כל לכך ארבעה גדרים הדרן עלך ארבעה גדרים אין בין המודר הנאה ובו' אלא דריםת הדגל. כמקום כלא קפדי אינטי כגון בקעה כימות הסמה: ולא ישאילנו גפה ובברה. אכל לא נקט מחכת ופיטפוט שלא ישאילנו דהא פשיטא שלא ישאיל דהנאה המכיאה לידי מאכל הוא אלא אפיי נפה וכברה שאינו יכול לאכול אחר מיקון זה בכלי זה אלא זריך מיקון אחר אפייה ובישול אפ״ה אסור לשאול לו נפה: מקום שמשבירים אסור. דחשיב הנאת מאכל ממה שנהנה השוכר וראוי לקטח מן המעות מאכל: מבי ר"א היא. ומיירי בבקעה בימות הסמה דלא קפדי כדפרישית וא״ת ולוקמה הכא בחצר דקפדי וכ"ע וי"ל דא״כ הוה ליה מקום שמשכירין והיה אסור במודר מאכל: אפי' ויתור. שמוותר לו כדרך המוכרין ומתנ" דלעיל דמוכר בפחות ולוקס ביותר מסתברא דאתי כר״א:

השטן בחושבות חלם מחה ושיחין ותרבע הוו. וימות החמה שס"ה שם"ד ימים אים ליה (ים ורו'. וימי השנה שס"ה ימים: המליכו. שסי עינים ושסי אונים. שבתחלה המליכו הקב"ה על אבריו שהם ראש הגוייה. הוא אבר: מעשרה שליטים. שהן מועילין לגוף יותר

> שהרי על כרחו יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבסוף כשנמול המליכו הקב"ה אפי׳ על אלו שלא יסתכל ולא ישמע כי אם דבר מלוה: ראש הגוייה. שנמול: מעשרה שליטים. שולטים באדם שרוב מעשי האדם נעשין על ידיהם: ומלכי לדק. הוא שם בן נח: לפיכך הוליחה מחברהם. וחע"פ שאברהם מורעו של שם לא זכה בכהונה מחמת שם אלא מחמת עלמו והיינו דאמרינן הוא כהן ואין זרעו כהן כלומר שלא זכה זרעו בכהונה מחמתו מש"ה נטלה מכל שאר זרעו של שם ונתנה לאברהם: נאם ה' לאדני. דוד הוא דקאמר דנאם ה׳ היה לאדני דהיינו אברהם שב לימיני שהבטיחו במלחמת ארבעה מלכים שישב לימין השם כלומר שיהא בעזרו לשית אויביו הדום רגליו וכתיב בההוא מזמור אתה כהן לעולם:

הדרן עלך ארבעה נדרים

ארך בין המודר הנאה וכו' אלא דריסת הרגל. שהמודר הנאה אסור לעבור דרך חלרו ומודר ממנו מאכל שרי: וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. דשרו במודר מאכל כל שאין משכירין כיולא בהם כדמפרש ואזיל [לג.] ובמודר הנאה אסור: לה ישהילנו נפה וכברה רחים ותנור. אילטריך למיתני הני כי היכי דלא תיסק אדעתין דכי אמר דכלים שעושין בהם אוכל נפש אסירי נמי במודר מאכל ה"מ קדרה שמבשלין בה א"נ שפוד שלולין בו בשר אבל הני גורם דגורם נינהו ולישרו במודר מאכל קמ"ל: אבל משאילו חלוק וטלית נומים וטבעות. בגמ'י שחלי וטרי אי אשמועינן רבותא בהני או לא אלא דתנינהו אגב רישא: בבז' מאן תנא. דמודר הנאה אסור בדריסת הרגל: אפי׳ ויסור. מה שדרכן של מוכרים לוותר ללוקחין שמוסיפין להם כשלוקחין

א"כ איכא חד יומא דלית ליה רשותא למשטן דהיינו יוה"כ: השליטו: אלו הן שתי עינים. דלאחר שמל היה שלם בכל אבריו: ברשותו ליזהר מעבירה אבל עיניו ואזניו של אדם אינם ברשותו מעשרה שליטים ואלו הן כו': **הוליאה**. לכהונה: על דיבורו של מלכי לדק. ניטלה ממנו הכהונה:

הדרן עלך ארבעה נדרים

ארן כין המודר הנאה מחבירו. שחבירו הדירו שלא יהנה ממנו בשום ענין: למודר ממנו מאכל. שלא הדירו אלא הנאת מאכל: אלא דריסת תורה אור השלם הרגל. לעבור בחלרו ולקלר דרכו: וכלים (ג). ולהשתמש בכלים של מדיר שחין עושין בהם מחכל. דמודר הנחה אסור בדריסת הרגל דהיינו הנאה שמקלר דרכו ולהשתמש בכליו אבל מודר ממנו מאכל מותר בשתיהן לפי שוה לא הדיר ממנו אלא מאכל: גמ' מאן פנא. דמודר הנאה אסור בדריסת הרגל ובכלים וכו' אע"ג דלא מיחזי הנאה: רבי אליעזר היא דאמר אפילו ויתור כו'. ויתור זהו כגון שלחח מדה של תפוחים בפרוטה ולאחר שמדד לו המדה מוסיף לו שתים או שלשה וזהו דרך של חנוונין להוסיף על המדות משלהן הואיל ובלא תנאי נותן לו לא מיחזי כמקח אלא כמתנה ואליבא דרבי אליעזר אסור המודר באותו הויתור של מדידת פירות הכא נמי אף על גב דדריסת הרגל לא הויא הנאה גמורה אסור:

הוציאה מאברהם שנאמר זויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ וברוך אל עליון אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת ייקונו מיד נתנה לאברהם שנאמר זנאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך ובתריה כתיב זנשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק על דיבורו של מלכי צדק והיינו דכתיב והוא כהן לאל עליון :הוא כהן ואין זרעו כהן

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין ייבין אהמודר הנאה מחבירו למודר הימנו מאכל אלא דריםת הרגל וכלים שאין עושין בהם אוכל נפש המודר מאכל מחבירו לא ישאילנו נפה וכברה וריחים ותנור אבל משאיל לו חלוק ומבעת ומלית ונזמִים: גמ' מאן תנא אמר רב אדא בר אהבה רבי אליעור היא דתניא ∘ר' אליעור אומר יאפי' ויתור אסור במודר הנאה: המודר מאכל מחבירו לא ישאילנו כו':

והא

פירות אחד או שנים אפילו אותו ויתור אסור במודר הנאה ואע"ג דהוי זבינא דרמי על אפיה הלכך דריסת הרגל אסור אע"ג דלא קפדי בה אינשי

וסיינו יוס"כ: שתי עינים ושתי אזנים וראש הגוייה. והם לצרים המסרסרים בעבירה ולינן מסורין ביד הלדם ומרוב מהיים יושר בשור על ביו יושר אות ביו השר הובין היושר של המלכים למפלים לפביל היושר מקום ליי המלט מהוב? לדקפו מסרם בידו דרביני (ש"א ב) רגל וסקידין משור כשאדם מתגבר על לילו סוף שהקדיה מוסרו בידו: זה יצרי הרע. כדכמיב מלך זקן וכסיל: איש ססבן וחבם זה יצה"ש. כדכמיב טוב ילד מסכן וחכם וזהו ילייט שהוא ילד כשנים

הדע. לדממים מגן זמן זמסיי. איש במכן וחכם זה יצרים. לדממי כווג ינד מסכן ומנס ווסי ייני שמח מיל במיס כנגד ילה"י שמו ממנו "יצ שנה ומכמתו בזויה שאין האברים נשמעין לו: נאם ה' אדבי. אדוני הוא אברהה לביט בעל בל במיס שקראו (לאשון להקב"ה אדון כדלימת בגרות רף 1:) למען אדני למען אברהם שקראו אדון:

הדרן עלך ארבעה גדרים
אין בין המודר הנאה וכו' אלא דריםת הרגל. לעבור דכך אראו או להשאיל כלים שאין עושין בהן אוכל נפש שמותרין
במודר הימנו מאכל ואסור במודר הימנו המאם: גפה וכברה דחים ותבור. שמתקנין בהן אול נפש אואטריך לאשמועיץ
במודר הימנו מאכל ואסור במודר הימנו המאם: גפה וכברה דחים ותבור. שמתקנין בהן אול נפש אואטריך לאשמועיץ
במוני בלא מימא דומן קדנה ושפוד שהאוכל עומד במונו לאילה אבל הני גורם דגורם מוקרו קמייל דהייה רחיים ומנור: אבל משאיל לו חלוק ובו'. מילתא דפסיקא נקט: גמ' מאן תנא. דמחמיר במודר הואה לאסור אף דריסת הרגל: אפי' ויתור אסור במודר הנאה. מה שדרך אדם לוומר משלו ואינו מקפיד עליו כגון המנווני אחר שנתן המנין או המדה שרגילין ליתן בפונדיון הוא רגיל להוסיף משלו כדי להרגילו לבא אלנו אותו ויתור אסור למודר הנאה

אַלֶּיהָ מֶלֶךְ גְּדוֹל וְסְבָב אתָה וּבְנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְדלִים: (טו) וּמָצָא בְּה איש מסכן חכם ומלט אָש בּיּפְבַן הָבָּם הְּנִינְּם הוּא אֶת הָעִיר בְּּחְבְּמְתוּ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ המסכן ההוא:

ההלח מיד-מו מעשרה שליטים אשר בַּגַשָּׁהְ װְ שָּׁיִי פְּב יְּגַשֶּׁ הָיוֹּ בְּעִיר: קהלת ז יט 3. וּמַלְבִּי ְצָדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוציא לֶחֶם וְיִיוֹן וְהוּא בֹהַן לְאַל עָלְיוֹן: בראשית יד יח

 וַיְבְרְבַהוּ וַלֹּאמֵר בְּרוּךְ
 אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה :שָׁמִיִם וָאָרֶץ . בראשית יד

לְדָוִד מִזְמוֹר נְאָם יְיָ רְנִי שֵׁב לִימִינִי עַד יאוני שב ליכיני קורם אָשִׁית אִיבֶּיךְ הַדְּם 6. נְשִׁבְּע יְיָ וְלֹא יִנְּחַם אַתָּה כֹחַן לְעוֹלָם עַל ברתי מלכי צדק:

הנהות הב"ח (מ) גם' מעשרה שליטים

אלו הן שתי עינים: (כ) רש"י ד"ה שס"ד ימים זים ליה רשות להטרג ות כס דשות לקטוג ימי השנה שס״ה ימים יביוה״כ לית ליה רשות המ"ל: (ג) רש"י ד"ה וכלים שאין עושין בהן : בכלים

פירוש הרא"ש

הוי. וימות החמה שם"ה לקטרג חוץ מיום

כיון שהוא מווחר שלו אבל שוה בשוה מוחר דהיינו זבינא דרמי על אפיה וכיון דמחמיר כולי האי הלכך אפי׳ דריסת הרגל שאין דרך להקפיד עליו אסור במודר: